

בד א מיי פ"ד מהל'
גיבה הלכה א והלכה
י:
בה ב מיי פ"ו מהל'
שנעות הלכה טו
ופ"ו מהל' גולה הלכה יב
והל' יג:
בג ג ד מיי פ"א מהל'
גיבה הל' יג ופ"ב
מהל' גולה ואבדה הלכה
י ד טו"מ"ט סי' שנג:
בד ה מיי פ"ד מהל'
איסורי מצח הלכה טו
והל' יז סגמ לאון ש"ו:

כפילא ארבע וחומשא זווא. לפי מה שפ"ה דחומשא עולה לו זכפילא שמשלם את הכפל ונפטר כזך מן החומש קשה קלת מה זכך אי כפילא ארבע וחומשא זווא ומיהו זקונט' פ"י דלית ליה כפרה בחומש כיון שאין יכר ומוזנע בתוך הכפל ואי הוה מפרש דחומשו עולה לו זכפילו שמשלם את החומש ועולה לו לכפל הוה ניחא דהוה פריך שפיר אכל לשון זכפילו לא משמע הכי וזכוספתא נמי גרסי' וחומשו עולה לו מתוך כפילו וריב"א מפרש דאלשון זכפילא פריך דמשמע דחומשו עולה לכל כפילו:

אלמא קרן בעין שגגה. מימיה אמאי לא דחי כגון דמעיקרא שויה זווא ולבסוף שויה ד' וכפילא זווא כעין שגגה ללא כרז וחומשא זווא כשעת העמדה זדין כדלמך דמזכה או שמייה משלם ד' וי"ל דליכא למימר הכי כלל דמהיכא תימי דקרן יהא כשעת העמדה זדין וכפל ד' וי' יהי' כעין שגגה דאין לחלק זין כפל ד' והי' רבא, והעמידה כשנשבע והודה ארבעה פעמים וחזרי על כל שבעה והודה חומש דכת' החמישיתו התורה רבתה החמישית הרבה לקרן אהו מר וחכמים אומרים ושלם אותו בראשו וחמישיתו ממון המשלם בראש, כלא כפל עליו, מוסיף חומש. ובמקום שיש כפל אין שם חומש. או הא שפי' נמי לא נשבע דכת' בראשו וחמישיתו ואת אשמו יביא, ופרקינן, ואת פסוקיה אומ' ואו ערביה קרא. אמר ר' אלעא נב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו. טבח ומכר, שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר, או תיבא ר' חנינא נב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, משלם כפל וארבעי' וחמש' דעין שגגה. ואו סלק' דעתא קניה, אמאי משלם ד' והי' טבח ושלו מכר וכול'. ואקשינן דעתא, ונקניה בשינוי השם דמעיקרא עגל והשתא קרוי שור שני שור או כשב או עז כי יולד. ואוקימנא לבית שמאי דסבי שינוי במקומו עומד. ואמר' בפרק הגזול אמ' אביי ר' שמעי' ובית שמאי ור' עקיבה ור' אלעזר ור' ישמעי' סבירא להו שינוי במקומו עומד. והיא שיטה דתניא נתן לה חטים באתננה ועשאתן שמן, וזים ועשאתן שמן, ענבים ועשאתן יין, תני אסור ותניא איך מותר. ואמרינן בית שמאי אוסרין מאי טעמא דכת' גם, וקימא לן אתון גמין ריבויין, גם לרבות שינויהו. ובית הילל מתירין דכתי' שניהם, הם ולא שינויהם

רבינו הנגאל

הכי דאמי, אילימא דמעיקרא (היה שור ד' והשתא שותן ד' האי כפילה ד' וחומשא זווא, היאך חומשו עולה לו בכפילו. אלא כגון דמעיקרא הוה שוה ארבעה וזו והשתא שוה זווא והוה ליה כפילו זווא וחומשו זווא, ושמע' מינה קרו וכוזאמרינן. ודחאה רבא, והעמידה כשנשבע והודה ארבעה פעמים וחזרי על כל שבעה והודה חומש דכת' החמישיתו התורה רבתה החמישית הרבה לקרן אהו מר וחכמים אומרים ושלם אותו בראשו וחמישיתו ממון המשלם בראש, כלא כפל עליו, מוסיף חומש. ובמקום שיש כפל אין שם חומש. או הא שפי' נמי לא נשבע דכת' בראשו וחמישיתו ואת אשמו יביא, ופרקינן, ואת פסוקיה אומ' ואו ערביה קרא. אמר ר' אלעא נב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו. טבח ומכר, שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר, או תיבא ר' חנינא נב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, משלם כפל וארבעי' וחמש' דעין שגגה. ואו סלק' דעתא קניה, אמאי משלם ד' והי' טבח ושלו מכר וכול'. ואקשינן דעתא, ונקניה בשינוי השם דמעיקרא עגל והשתא קרוי שור שני שור או כשב או עז כי יולד. ואוקימנא לבית שמאי דסבי שינוי במקומו עומד. ואמר' בפרק הגזול אמ' אביי ר' שמעי' ובית שמאי ור' עקיבה ור' אלעזר ור' ישמעי' סבירא להו שינוי במקומו עומד. והיא שיטה דתניא נתן לה חטים באתננה ועשאתן שמן, וזים ועשאתן שמן, ענבים ועשאתן יין, תני אסור ותניא איך מותר. ואמרינן בית שמאי אוסרין מאי טעמא דכת' גם, וקימא לן אתון גמין ריבויין, גם לרבות שינויהו. ובית הילל מתירין דכתי' שניהם, הם ולא שינויהם

וכי"א ממון המשלם בראש. שאינו משלם אלא קרן והשיב את אשמו"ו היינו קרן שהוא אשם וחוטא עליו וזקרא אחרינא כתיב התם ואת אשמו יביא לה' וגו' ויקרא ה': **ושאינו משלם בראש.** כי הכא דליכא כפל לא שייך זה דין חומש כלל ואפי' לא שוין חומשא וכפילא פטור ור"ש אשם קאמי לאסופי לפטורא: **כפילא ד' וחומשא זווא.** וכיון דליין שוין לא חומש מקרי ולא סליק ליה: **דכפילא זווא וחומשא זווא.** דחומש בתר קרנא שיימינן וקרן משלם כעין שגגה נמאל קרן ד' וחומשו מוסיף עליו מזכון זווא וכפילא זווא וכפל כשעת העמדה זדין והיינו כרז דאי לאו קרן כעין שגגה לא הוה חומש ואי כפל כעין שגגה הוה ד' אלא ש"מ כרז: **וכגון אמרי לך.** אי לערבינהו קצעי לא ליכתוב לא וי"ו ולא את: **לאפסוקי זין ממון גבוה.** אשם: **לממון דידיעו.** חומש דלאו אורח ארעא לערובינהו להדיא: **נעשה שינוי זיוו וקנאו.** בשינוי להא מילתא דאש טבח ומכר שלו הוה טבח וכו' ופטור מד' והי' אכל קרן וכפל משלם קרן כי השתא וכפל כעין שגגה או כשעת העמדה זדין: **כעין שגגה.** לקמן נסו. אומינן לרז מהא דלמך משלומי כפל ד' והי' כשעת העמדה זדין. ולרבה דלמך נ"ע[א] מזכה או שמייה משלם ד' [כדלשטא] ליכא לאומיני דיכול לשנויי דהך מתניתא כפל ד' והי' דוקא נקט אכל קרן היכא ה' דלשכח כי השתא משלם: **סורא גנבי מינד.** בתמיה: **ונקניינו בשינוי השם.** נהי דשכח דגופיה לא הוה שינוי דממילא קצבה ואולו ומיהו בשמא ודאי אישתי: **מ"מ קשיא.** לר' אילעא: **שינוי במקומו עומד.** אע"ג דאישתני לא נפקי מרשות בעלים: **שני חדא אסור.** לקרנן: עד

עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא מוכר איתביה רבי חנינא לר' אילעא יגב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחומשא כעין שגגה ואי ס"ד קניה בשינוי אמאי משלם שלו הוא מוכר אילעא אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגגה לשלם כי השתא אמר ליה כי השתא היינו טעמא דלא משלם משום דא"ל תורא גנבי ממך דיכרא גנבי ממך א"ל ר' חמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדעתא דידך: מתקוף לה רבי זירא וניקנינהו בשינוי השם אמר רבא. שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור דכתיב שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב ויילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל מ"מ קשיא א"ר ששת הא מני ב"ש היא דאמרי שינוי במקומו עומד ולא קני דתניא נתן לה באתננה. חייטין ועשאתן סולת זיתים ועשאתן שמן ענבים ועשאתן יין תני חדא אסור ותני חדא מותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל מתירין מאי טעמא דבית שמאי דכתיב גם לרבות שינויהם ובית הלל הם ולא שינויהם ובית שמאי ההוא הם

הכי דאמי, אילימא דמעיקרא (היה שור ד' והשתא שותן ד' האי כפילה ד' וחומשא זווא, היאך חומשו עולה לו בכפילו. אלא כגון דמעיקרא הוה שוה ארבעה וזו והשתא שוה זווא והוה ליה כפילו זווא וחומשו זווא, ושמע' מינה קרו וכוזאמרינן. ודחאה רבא, והעמידה כשנשבע והודה ארבעה פעמים וחזרי על כל שבעה והודה חומש דכת' החמישיתו התורה רבתה החמישית הרבה לקרן אהו מר וחכמים אומרים ושלם אותו בראשו וחמישיתו ממון המשלם בראש, כלא כפל עליו, מוסיף חומש. ובמקום שיש כפל אין שם חומש. או הא שפי' נמי לא נשבע דכת' בראשו וחמישיתו ואת אשמו יביא, ופרקינן, ואת פסוקיה אומ' ואו ערביה קרא. אמר ר' אלעא נב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו. טבח ומכר, שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר, או תיבא ר' חנינא נב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, משלם כפל וארבעי' וחמש' דעין שגגה. ואו סלק' דעתא קניה, אמאי משלם ד' והי' טבח ושלו מכר וכול'. ואקשינן דעתא, ונקניה בשינוי השם דמעיקרא עגל והשתא קרוי שור שני שור או כשב או עז כי יולד. ואוקימנא לבית שמאי דסבי שינוי במקומו עומד. ואמר' בפרק הגזול אמ' אביי ר' שמעי' ובית שמאי ור' עקיבה ור' אלעזר ור' ישמעי' סבירא להו שינוי במקומו עומד. והיא שיטה דתניא נתן לה חטים באתננה ועשאתן שמן, וזים ועשאתן שמן, ענבים ועשאתן יין, תני אסור ותניא איך מותר. ואמרינן בית שמאי אוסרין מאי טעמא דכת' גם, וקימא לן אתון גמין ריבויין, גם לרבות שינויהו. ובית הילל מתירין דכתי' שניהם, הם ולא שינויהם

א) לקמן קמ"ג, ב) ומגילה ב: ע"ו נב"ג, א) לקמן לו: ד) נשנת פד: מכות א) מה: א) [לקמן סמ"א, ו) לקמן נג: ממורה ל: א) [ממדר ה' א) ח"ל דלשנת. רש"י ט) פנה ס"א מ"ג, א) [לקמן ס. ע"ט.]

תורה אור השלם

- או מפל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו והבשתינו יסף עליו לאשר הוא לו יתגב ביום אשמתו: ויקרא ה כד
- שור או כשב או עז פי יקלד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והקאה יצאה לקרבן אשה ליה: ויקרא כב כו
- זה עשרים ענה אנכי עקור רחליך ועקור פי שכלו ואילי צאנך לא אכלתי:
- לא תביא אתן זונה וזאחיר קלב בית יי אלהך לכל גור פי תושבת יי אלהך גם שנייהם: דברים כג ט

הגהות הב"ח

א) נב' שינוי במקומו עומד כלי':

גליון הש"ס

נב' שור בן יומו קרוי שור. ע"י מנחת לא ע"ב ומוס' שס ד"ה מ"ל: שם חייטין ועשאתן סולת. עין כספרי יחלם ללא"מ סי' כ"ו:

מוסף רש"י

נעשה שינוי בידו וקנאו. לך, דאש טבח ומכר שלו הוא טבח ושלו הוא מוכר, או תיבא ר' חנינא כפל [לקמן צ"ב]. רחמנא ניצלן מהאי דעתא. כיח ממנו טעמו של דבר מפני שתלוי בהצנת הלל (כתובות סה). אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל. אשם לא קן מה שגחו, אילס לא אכל אלא כבשים אכל, אשם קן גולן הוא (בראשית לא יח). שינוי במקומו עומד. אילו ז מרשות בעלים הראשונים ואפילו נשתנה (לקמן צ"ב). תני חדא אסור. למנחת [לקמן צ"ב]. דמאספורק. שם מקום (לקמן צ"ד).

הוא מוקמינן ליה זכפילא שמשלם את הכפל ונפטר כזך מן החומש קשה קלת מה זכך אי כפילא ארבע וחומשא זווא ומיהו זקונט' פ"י דלית ליה כפרה בחומש כיון שאין יכר ומוזנע בתוך הכפל ואי הוה מפרש דחומשו עולה לו זכפילו שמשלם את החומש ועולה לו לכפל הוה ניחא דהוה פריך שפיר אכל לשון זכפילו לא משמע הכי וזכוספתא נמי גרסי' וחומשו עולה לו מתוך כפילו וריב"א מפרש דאלשון זכפילא פריך דמשמע דחומשו עולה לכל כפילו:

הם

הם